

Antun ŠOJAT
Zavod za hrvatski jezik HFI, Zagreb

GLASOVNE I AKCENATSKE OSOBINE GOVORA U LUKOVIŠĆU

Prikazuju se rezultati terenskoga istraživanja govora u Lukovišću, kajkavskoga govora u mađarskoj Podravini (mađarsko ime sela: Lákocsa).

Hrvatski je govor čvrsto očuvan. U njemu ima niz štokavskih jezičnih elemenata, preuzetih iz susjednih štokavskih i mješovitih govora (otprilike istih kao u govoru Vaške u Hrvatskoj), ali je u golemoj većini svojih osobina isti kao u najistočnijim kajkavskim govorima u hrvatskoj Podravini (primjerice u Virju, Đurđevcu, Podravskim Sesvetama).

Fonološke (fonetske i akcenatske) osobine govora potvrđene su primjerima koji znatno prikazuju i morfološke osobine govora.

1. Lukovišće je starinačko hrvatsko kajkavsko selo u mađarskom dijelu Podravine, na krajnjoj svejeroistočnoj granici kajkavskoga narječja. Mađarsko mu je ime Lákocsa. U njemu živi oko 700 stanovnika, Hrvata.

Neke podatke o govoru toga sela donio je Ernest Barić u pregledu hrvatskih govora s lijeve strane Drave — kajkavskih, štokavskih i mješovitih — u svojem radu *Govor podravskih Hrvata*¹. Taj je govor, zajedno s govorima u Brlobašu, Križevcima i Novom Selu², svrstao među kajkavske, odnosno među govore s kajkavskom osnovicom. Mijo Lončarić, na »Karti sjeveroistočnih kajkavskih govora« uz svoje radove *Bilogorski kajkavski govori*³, *Jezični odnosi u Podravini*⁴ i u knjizi *Kaj jučer i danas*⁵, svrstao je govor u Lukovišću među mješovite govore s pretežno kajkavskim značajkama (za-

¹ *Podravski Hrvati (Studije)*, br. 2. Biblioteka Dunav, Tankönyv kiadó, Budapest 1990, 225-251. U daljem tekstu: Barić 1990.

² Barić 1990:232 – drugačije je na str. 226.

³ *Rasprave Zavoda za jezik IFF*, sv. 12, Zagreb 1986, 1-224. Navedena je karta iza str. 224. U daljem tekstu: Lončarić 1986.

⁴ *Arheološka istraživanja u Podravini i kalničko-bilogorskoj regiji*. Izdanja Hrvatskog arheološkog društva, sv. 14, Zagreb 1990, 181-192. Karta je na str. 186. Kratica: Lončarić 1990a.

⁵ *Kaj – jučer i danas. Ogledi o dijalektologiji i hrvatskoj kajkavštini (s kartom narječja i bibliografijom)*, Biblioteka Znanstveno-popularna djela, knj. 36, Čakovec 1990, 1-288. Karta je na str. 185. Kratica: Lončarić 1990b.

jedno s govovima u selima Drava-Tamaši, Gardonj, Tot Ujtalu, St. Borbaš i Felše Sent Marton).

Pokušat ću prikazati neke rezultate svojega istraživanja govora u Lukovišću u lipnju 1990. Stiješnjen ograničenjem veličine ovoga priloga, ograničit ću se na fonološku (i prozodijsku) razinu, ilustriranu podacima o oblicima i leksiku toga vjerojatno migracijskoga govora⁶, a osvrnut ću se i na neke rezultate štokavskoga utjecaja na nj.

Organski je govor u Lukovišću čvrsto očuvan, premda su svi stanovnici bilingvni. S hrvatske je strane granice na Dravi najbliži kajkavski govor (s mnogim štokavskim elementima) govor u Vaški, izdvojen od drugih kajkavskih govora u hrvatskom dijelu Podravine, ali unutar spomenutoga najistočnijega podravskoga kajkavskoga područja u kojem je s mađarske strane i Lukovišće. Hrvatski govor u Lukovišću kajkavski je, s golemom pretežitosti izrazito kajkavskih karakteristika, ali i s nizom osobina koje nisu tipično kajkavske ili nisu uopće kajkavske, a karakteriziraju na tom terenu štokavske govore ili mješovite govore s pretežno štokavskim značajkama. Apstrahirajući utjecaj mađarskoga jezika, govor toga sela pokazuje mnoge osobine udaljenijih kajkavskih sela hrvatske Podravine (npr. Podravskih Sesveta, Đurdevca, Virja)⁷.

2. Inventar vokala ima ove foneme: /i i: u u: e e: o o: a a:/, dakle u njemu je, fonološki gledano, pet vokala, dugih i kratkih. Funkciju silabema vrše i fonemi /ʃ ʃ:/.

Uz najčešću realizaciju vokala poput štokavskih (i u primjera koje donosim u ovom odlomku, kao i u cijelom radu), fonem /e/ često se ostvaruje alofonom [ɛ], fonem /e:/ alofonom [ɛ:], a /o:/ alofonom [ɔ:], tj. fonetska im realizacija može ovisiti o kvantiteti sloga: *žena, sveđer, veđer'ica, Vuzem, mēlin* 'mlin', *deđer*, Gsg. *dęt'ęta*, adj. *sręten, zdęn* 'hladan', *dębel*, prez. *nęmrem* 'ne mogu', *ru:je*, ptc. *splęl, splet'ęna* itd.; *te:lo, mę:ko, ve:nec, de:n* (uz *da:n*), *cvę:t, stę:blo*, Gsg. *moj'ę: sestr'ę:, rep'ę:, čmel'ę:* 'pčelē', inf. *zę:t / uz'ę:ti*, ptc. *zę:la / uz'ę:la* itd.; 3. pl. prez. *spij'ọ:* 'spavaju', *mor'ọ:* 'mogu', *bud'ọ:* 'budu'⁸ itd.

Ipak, u nekih se govornika kadšto pojavljuju tragovi kajkavskih kontinuanata vokala *ě = ə > ɛ*, *e = ɛ > ɛ* (npr. *męra, sneja, męša, stęn'i:ca, bežęg*, komp. *suv'ęji, slab'ęja, ist'ęja*, adv. *zęs'ęm* itd.; inf. *zę:t*, ptc. *zę:la*, adj. *stę:lina* i dr.). Na mjestu jata pojavljuje se *i* u riječima *grij'ota* (ali: *gre:j*), *sik'ira*, na mjestu poluglasa *u* u

⁶ Iscrpni pregled znanstvenih pogleda na podrijetlo dijalekata, govora i dijalekatnih granica u Panoniji, kao i popis relevantne literature o tim problemima, v. u Lončarić 1990a:181-192 (s nekoliko zemljovida, povijesnih i dijalektoloških). Barić 1990:226 kaže: »Jedno je sigurno – većina Hrvata naših osam sela po porijeklu je vezana za Slavoniju, posebno slavonsku Podravinu, bilo da je to stanovništvo u početku bježalo pred Turcima, ili se poslije naseljavalo s odobrenjem turskih vlasti.« Međutim, na navedenoj strani tvrdi također i: »Uglavnom u rubnim krajevima (u koje pripadaju i naša podravska sela) preovlađuje starinački živalj, ali je bilo i dosta doseljenika.«

⁷ Usp. npr. Antun Šojat, Virje. *Fonološki opisi srpskohrvatskih/hrvatskosrpskih, slovenačkih i makedonskih govora obuhvaćenih Opšteslovenskim lingvističkim atlasom*, ANUBiH, Posebna izdanja, knj. LV, Sarajevo 1981, 337-342. Kratica: Šojat 1981.

⁸ Akcente i kvantitetu označujem znakovima OLA. Znak ' za mjesto akcenta bez posebne potrebe ne bilježim na prvom ili jedinom slogu u riječi.

riječima *Vuzem, vun* 'van', *vun'e:* 'vani', na mjestu nazalnoga ϵ vokal *a* u riječi *jačmen* (ali: *jezik, žetva* i dr.).

Refleks prasl. * φ i * ψ jest u (*ru:ka, žu:č, zu:b, zub'ače* 'grablje'; *su:nce, pu:ž, jab'uka, su:za, bu:va*, Gsg *buv'e:*, Gpl *bu:v* itd.). Međutim, u glagolskom infiks - $\eta\varphi$ - i u nastavku 3. l. pl. prez. očuvano je *o* kao stariji kajkavski podravski refleks praslavenskoga φ (usp. primjerice isti refleks u Virju, u Đurđevcu i dr.): inf. *šepnot*, ptc. *šepnol* – *šepn'o:la*, okr'e:nol – *okre:n'o:la / okren'o:la*, *ščeknol* 'uštinao' – *ščekn'o:la*; 3. l. pl. prez. *kušuj'o:* 'ljube', *vleč'o:* 'vuku', *igr'ajo se, pušč'ajo, oč'o* 'hoće', *bud'o:* itd., uz sporadični infiks -*ni-* (zabilježio sam samo: *brinit se*).

3. U inventaru konsonata postoje / λ /, / $\acute{n}$ / i / $\acute{d}$ /, a nema fonema *h*. Pod mađžarskim utjecajem / λ često alternira sa *j* (*žu:λ – žu:j, po:λe – po:je, me:λa – me:ja, prij'ateλ – prij'atej, λuska – juska*, pa i kao sekundaran glas, od / λ ispred *i*, usp. npr. *be:λit – be:jit, de:λit – de:jit*, Gsg. *so:λi*, odatle i Nsg. *so:λ – so:j*, ili u starijim sekundarnim skupinama, kakva je npr. u *vese:λe – vese:je, sno:pλe – sno:pje*). Ispred *i* može i *n* prijeći u $\acute{n}$ (usp. *nač'iniit*). Međutim, umekšavanje *li, ni* > *li, ni* nije toliko tipično za govor Lukovišća, koliko je to u okolnim selima, osobito štokavske osnovice⁹.

Fonem / $\acute{c}$ / (< *č, ć*) ostvaruje se kao [č'], a njegov zvučni parnjak / $\acute{ž}$ / (> [ž']) pojavljuje se tek izuzetno (čuo sam ga samo u jednoga ispitanika, i u njega vrlo rijetko) – na njegovu mjestu redovito nastupa / $\acute{d}$ / (usp. *žubre/đubre, saže:/sade:* 'čada', *đamija, dilkoš* 'ubojica', *rđa, međa, pređa*, komp. *sladī, f. slađa, n. slađe*).

Spirant *h* ima sasvim periferno mjesto u sustavu – ponajčešće je nestao bez zamjene (usp. npr. *ruška* 'kruška', *iža* 'kuća; soba', *gra:* 'grah', *sir'oma*, prez. *oču – očeš – oče – oč'emo – oč'ete – oč'o:*, ptc. *drtal* 'drhtao' itd.) ili je zamijenjen kojim od sonata *j* i *v* (npr. *vrj – vrja – na vrju, potpa:z'uji* 'pazuho', *orej – or'eja*, pl. *or'eji – orej'o:v, sneja; bu:va*, adj. *su:v*, f. *su:va*, inf. *kuvat, brejat* 'kašljati', prez. *kuva se, breše* itd. Ispred silabema *f* nije se ni pojavio, usp. npr. *rđa, rgu:'cat* 'hrkati'). Pojavljuje se tek u nekim leksemima, preuzetim zajedno s tim suglasnikom iz mađžarskoga jezika (npr. *h'a:lov* 'mreža', *hal'a:s* 'ribar', pa i: *Horv'a:t, H'orvacka*). Skupina *hv-* daje *f-*, koliko sam uspio zabilježiti, samo u riječi *fa:la* i njezinim izvedenicama.

Najveća je razlika prema tipičnim kajkavskim govorima ta što se u finalnom položaju čuva korelacija po zvučnosti (usp. *grob, kom'a:d, Bo:g, vra:g, pu:ž, sre:ž* 'inje' itd.). Sonant *v* ne prelazi u svoj bezzvučni parnjak *f* ni u finalnom položaju ni ispred bezzvučnih opstruenata (usp. *cr:v, kro:v, Gpl. cr:v'o:v krov'o:v, dečk'o:v, kurjak'o:v* 'vukova', *zajc'o:v, pilič'e:v, pevc'o:k* 'pjetlić', Gsg. *pe:vca – Nsg pe:vec* 'pijetao', adj. *jevtin*, prez. *ja:vče*, ptc. *javk'ala/javk'a:la* itd.).

Spomenut ću još neke bitnije pojave u konsonantizmu:

- protetsko i hijatsko *v* (*vu:vo, vu:š, vu:že, vul'a:r, nav'učit, pa:vuk/pauk*)
- protetsko *j* (*jotec, japa* 'otac')
- trag palatalnoga *r'* u skupini *rj* (zabilježeno samo u riječi *ška:rje*)
- "epentetsko" *l* u sekundarnim suglasničkim skupinama (novonastalo / λ u tim sku-

⁹ V. Barić 1990:230.

pinama, kao i svako drugo /, alternira sa j: *gro:b|e/gro:bje, sno:p|e/sno:pje, zdra:v|e/zdra:vje* itd.; ta se alternacija pojavljuje i u komparativnim i prezentskim oblicima: komp. *deb|ji - deb|ji, dub|a - dub|ja*, prez. *kap|e - kap|je* itd.; u Isg. i-deklinacije zabilježio sam na morfoloskoj granici samo: *krvj'o:m*)

— pojednostavljivanje suglasničkih skupina (*tič'o:k* 'ptica', *tr:d* 'tvrđ', *čet'rtek* 'četrvtak', *čera* 'jučer', *čet'r:ti*, *breska*, *torek* 'utorak', ali: *predovč'eri* 'prekjučer' < *vtor-*, adj. *saki* 'svaki' < *vsaki*, adj. *zes'e:m* 'sasvim', prez. *srb'i:*, ptc. *mr:l* 'umro' itd.).

— promjene suglasničkih skupina, pod utjecajem okolnih govora sa štokavskom osnovicom (usp. *čr-* > *cr-*: *cre:p*, *cr:n* — *cr:na*, *cr|en/cr|jen*; *žr-* > *ždr-*: *ždrebe*, adj. *ždrebnja*; sporadičn *šč* > *št*: inf. *uništít*, prez. *uništím*, ali ipak češće *šč* = *šč*: *ščene* 'štene', inf. *pu:ščat/pu:šč'ati*, 3. pl. prez. *pu:šč'ajo/pušč'ajo*, ptc. pas. *pu:šč'en* i dr.) uz promjene koje su tipične za kajkavske govore ili za neke od njih (poput: *čn* > *čm* u prez. *pričmem* 'počnem', *bč-* > *čm-* u riječi *čmela* 'pčela', disimilacija po nazalnosti u riječi *gumno* 'gumno', Gsg. *plavna*, odatle i Nsg. *plaven* 'plamen', *žrmje* 'žrtvanj'; *cmokva* 'smokva', metateza u riječi *garvan* 'gavran' i dr.).

4. Suvremeni je prozodijski sustav u tom govoru, bez obzira na njegovo troakcensko podrijetlo i na fonetske realizacije dvaju dugih akcenata različita tona — kajkavskoga akuta (koji je često akustički podjednak štokavskom dugouzlaznom naglasaku) i cirkumfleksa — sveden na dva fonološki različita akcenta: dugi i kratki. Međutim, ima potvrda, premda još rijetkih, za skraćivanje dugoga i produljivanje kratkoga akcenta (usp. npr. Gsg. *moj'e:ga do:br'o:ga*, ptc. akt. f. *otrov'ala*, *ostar'ela*, *spekla*, *di:š'ala* 'mirisala' i dr., uz češće ostvarivanje dugoga akcenta u tom obliku, npr. *šep'n'o:la*, *ple:la*, *cr:kla*, *cve:la* 'cvjetala' i dr.).

Dugi se akcent u početnim i središnjim slogovima, u istim riječima i u istim kategorijama, ostvaruje ili sa silaznom ili s uzlaznom intonacijom (te fonetske mogućnosti označujem u ovome radu znakom ':'), ali u nekim leksemima i njihovim oblicima dosta često mogu biti očuvani tragovi prvotnoga troakcenskoga sustava. Tako sam uz irelevantnu intonaciju dugoga akcenta u primjerima kao: *gla:va*, *ru:ka*, Lsg *na pam'e:ti*, adj. *ja:ki*, *zdo'l'a:na* 'donja', *zgor'a:na* 'gornja', inf. *nak'a:pat*, *vre:ščat*, *šu:tet*, prez. *div'a:nim...div'a:ne*, *zna:mo*, *ja:vče...ja:vču*, *razm'e:š*, itd. bilježio uglavnom samo cirkumfleks u riječima *ko:ža*, *ko:la*, *vo:ja*, *te:lo*, *vu:vo* (analogijom prema kajkavskom akcentu Npl. *vūva*), *pa:vuk* (uz inovaciju *pauk*); i u ptc. akt. f. dugi se akcent ponajčešće ostvaruje kao cirkumfleks: [čūla, stīgla, crkla, smejāla se].

Na zadnjem ili jedinom slogu riječi u emfatički neutralnoj rečenici ostvaruje se cirkumfleks (Nsg. [nōs, zūb, rē.č, kōst, kf̄v, pūt, vodēr, pastír, vulār] 'ular', [sokāš] 'običaj', [badās] 'lovac', Isg. [glavōm, rukōm, kokošōm, krvjōm, kostjōm, rečmōm], Gpl. [kokōš, p̄fs, kolēn, ja:jēc, golubōv], 3. pl. prez. [očō, budō] itd.

Za razliku od tipične kajkavske fiziologije kratkoga akcenta, u Lukovišću je kratki akcent izrazito kratak. Slog iza njega redovito je nizak, ali u nekih ispitnika u riječima s nekadašnjom oksitonezom ultima može ostati visoka.

U velikom broju realizacija čuva se prednaglasna dužina, bez obzira na kvantitetu naglasaka koji slijedi i bez obzira na njezino podrijetlo. Donosim nekoliko potvrda:

— ispred kratkoga akcenta: Nsg. *za:t'ijek* 'zatiljak', *vuz:orek* 'krastavac', *pre:g'ršča* 'pregršt', *gove:d'ina*, *petro:ž'ilo* 'peršin', *vi:n'ova loza*, Npl. *pra:č'oki*, *te:l'iči*, ptc. akt. *vr:š'ili*, *gle:d'eli*, *ra:n'ile* 'hranile', imp. *nara:n'ite* itd.

— ispred dugoga akcenta: Gsg. *ma:jk'e*, Isg. *ma:jk'o:m*, Npl. *se:l'a*, *ko:l'a*, *raso:v'a* 'vile', *pe:r'a*, *ja:jc'a*, *ple:č'a*, *re:br'a*, *kol:en'a*, *ime:n'a* (uz akcent kao *pl'e:ča*, *r'e:bra*, *im'e:na*), Gpl. *ja:k'i*, *zu:b'o:v*, *sta:r'i*, *ju:d'e:v*, *ja:j'e:c*, *pe:r'i*, *vra:p:c'o:v*, Lpl. *na vu:v'a*, Ipl. *z vo:l'i*, *zu:b'i* itd. Dužina se pojavljuje i na slogu podalje od akcenta, usp. Nsg. *za:ruč'n'ica*, Gpl. *pra:ščok'o:v*, *pi:lič'e:v*, Dpl. *pi:lič'e:m*, *te:lič'e:m* (Npl. *pi:l'iči*, *te:l'iči*), jednako kao i u nekim govorima s južne strane Drave, primjerice u Virju.

Ipak, ima podosta potvrda skraćivanja prednaglasne dužine, u istim ispitaničima, ponekad i u istim riječima i njihovim oblicima. Bilježio sam samo Gsg. *glav'e*, *ruk'e*, Isg. *glav'o:m*, *ruk'o:m*, DLlpl. *glav'ama*, *ruk'ama*, Ipl. *z bik'i*: (ponekad i: *z vol'i*: uz *z vol'i*:), 3. pl. prez. *razmed'o*: (usp. 2. sg. *razm'e:š*, 1. pl. *razm'e:mo*, 2. pl. *razm'e:te*), *šut'e*: (usp. inf. *š:u:tet*, ptc. akt. *š:u:t'eli*).

Kako pokazuju donesene govorne potvrde, distribucija akcenata vezana je na zadnja dva sloga u riječi. Dugi se akcent pojavljuje u oba položaja, kratki, u načelu, na penultimi. Međutim, može biti izuzetaka od toga općenitoga pravila. Tako su imena mjeseci preuzeta iz mađarskoga zajedno s inicijalnim naglaskom (*j'auar*, *f'ebruar*, *m'arcijuš*, *'april'š*, *m'ajuš*, *j'unijuš*, *j'ulijuš*, *'augustuš*, *s'eptember*, *'oktober*, *n'ovember*, *d'ecember*), premda je u nizu preuzetih mađarskih leksema akcent prebačen (usp. *forg'o:v* 'vir', *bad'a:s*, *hal'a:s*, *kapt'a:r* 'košnica' i dr., uz neke suprotne primjere, usp. *h'a:lov*, *k'ološtor* 'samostan'; mađarski je leksički i akcenatski utjecaj i u imenu *H'orvacka*).

Inicijalni akcent zabilježio sam sporadično i u nekoliko višesložnih riječi nemadžarskoga podrijetla: *m'agarec*, *j'ubičica/j'ubičica*, *v'erebica* 'jarebica' (ali: *vever'ica*, *medved'ica*, *lis'ica* itd.), *d'edunoka* 'unuk; unuka', *đamija*.

U enklizi obično se čuva akcent samostaalne riječi (*s'estra mi je do:bra*, *v'ekši je od m'en*, *drugač'eje bu sutra* — *drugač'eje poz'u:tri*, *č'era sem bi:l ta:m*, *predo:vč'eri smo bili sedve na poju* 'prekjučer smo bile obje na polju', *nem'o:jte mi tul'iko obeč'a:vat*, *j'a:ko bi beg'enel do:jt* 'rado bi došao', *uzmi si očv'a:rkov* itd.). Međutim neki govornici ponekad prenose inicijalni kratki akcent naglašene riječi na penultimu akcenatskih sraslica. Tu sam pojavu (redovitu primjerice u virovskom govoru) zabilježio samo u riječima s prvotnom oksitonezom, kao u primjera: *on'a je čes'a:la kiku* 'češljala je kosu', *sestr'a se rastav'ila*, *na nog'i mu je žu:j*. U jednoga ispitanika zabilježio sam u takvu položaju i restituciju akuta: *predf:l mu se do:n* (izvan enklize akcent je toga participa: *pr'e:drl*), *pú:t je dober*.

5. U govoru Lukovišća ima podosta štokavskih elemenata, karakterističnih ne samo za to izdvojeno krajnje sjeveroistočno podravsko kajkavsko područje, nego se paralelni rezultati štokavskoga utjecaja, ili tek poneki od njih, šire daleko na zapad, na cijelom kalničko-bilogorskom i podravskom području u Hrvatskoj¹⁰. Ovdje navodim

¹⁰ V. Lončarić 1986, npr. na str. 152–156, 160–168 i dr.

najčešće osobine takva podrijetla, koje se obično pojavljuju uz znatno proširenije kajkavske, a tek su rijetko isključive:

- a kao refleks poluglasa u ponekim riječima (*da:n*, uz *de:n* ali samo: *denes*, *ob'i:sek* 'bubreg' itd.)
  - sporadično *u* na mjestu prijedloga i prefiksa *vъ* (*u vru:či vodi*, *ud'ovec*, *uz'e:ti*, *'uzmi si – uzm'ete*, *uz'e:la*)
  - čuvanje krajnjih zvučnih opstruenata (*grob : snop*)
  - sonant *v* ispred bezzvučnih opstruenata i u finalnom položaju (*kru:v* 'kruh', *ne-g'o:v*, *pevč'o:k*)
  - neke suglasničke skupine (*cr-*, *čr-*, a ne kajkavsko *čr-*, *čr-*: *cre:p*, *cr:v*, *cr:n*, *li:ščegrožđe*; *gro:bję*; *ždre:be*)
  - sporadični poseban oblik vokativa (*ma:jko*)
  - sporadično izjednačivanje DLI plurala (*ruk'ama*, *glav'ama*, *očim'ama*)
  - komparativi tipa *kračī*, *sladī* (ali ipak i *jakši*, adv. *jakše*)
  - relativno česti infinitivi s krajnjim *-i*
  - sporadična tvorba futura enklitičkim prezentom glagola *šetel/štetī* uz infinitiv (*ja: ču do:jti...oni čo do:jti*, uz redovito *ja: bum došel...oni bud'o: došli*)
  - kongruencija: *dva:/tri:/čet'iri brata* (nema kajkavske razlike nom. *dva: brati* prema akuz. *dva: brate*)
  - podosta tipičnih štokavskih riječi (*šuma*, *kiša*, *talas* 'val', *vočka*, *prol'eče*, *god'i-na*, *tko/ko*, *koji*, *ništ*, ali samo *ka:j*, *nekaj* – gen. *čęga*, *neč'ęga* – *sutra*, uz *poz'u:tri* 'preksutra', *tuka* 'tu, ovdje', *razam* 'osim'; *kurjak* 'vuk', *komšin'ica* 'susjeda', *div'a:nit/diva:n'iti* 'govoriti, pričati', *diva:n'iti se* 'razgovarati', *bęgen'i:m* 'volim, sviđa mi se' itd.).
- Utjecaj mađarskoga jezika svodi se, uz relativno malen broj preuzetih leksema¹¹, uglavnom na postojanje fonema /đ/, izrazito mađarske fiziologije njegovih realizacija, i na čestu zamjenu fonema / fonemom *j*.

THE PHONETIC AND ACCENTUAL CHARACTERISTICS OF THE SPEECH OF LUKOVIŠĆE

Summary

The author gives the results of field research of the speech of Lukovišće, the Kajkavian speech in Hungarian Podravina (the Hungarian name of the village: Lákocsa).

The Croatian speech is well preserved. It has many Štokavian elements taken over from neighbouring Štokavian and mixed speeches (which are almost the same as the speech of Vaška in Croatia), but in the majority of its features it is the same as the easternmost part of Kajkavian speeches in Croatian Podravina (for example the speech of Virje, Đurđevac, Podravske Sesvete).

Phonological (phonetic and accentual) features of the speech have been attested in the examples which also show characteristic morphological speech features.

¹¹ Više o problematici preuzimanja mađarskih riječi u podravske hrvatske govore v. u Barić 1990:242–244.